

Dankbarkeit und Dankreden
im Rahmen der Aufnahmeszenen in der *Aeneis* Vergils

Elia Angelo CORSINI

Handout

I. Dankbarkeit in der *Aeneis*: einige Beispiele

Text 1a: Verg. *Aen.* 2,535-539: Rede des Priamos an Neoptolemos

'At tibi pro scelere' exclamat, 'pro talibus ausis 535
di, si qua est caelo pietas quae talia curet,
persolvant grates dignas et praemia reddant
debita, qui nati coram me cernere letum
fecisti et patrios foedasti funere vultus.

Text 1b: Verg. *Aen.* 7,423-426: Alektos Rede an Turnus

Rex tibi coniugium et quaesitas sanguine dotes
abnegat, externusque in regnum quaeritur heres.
I nunc, ingratis offer te, inrise, periclis; 425
Tyrrhenas, i, sterne acies, tege pace Latinos.

Text 1c: Verg. *Aen.* 11,508-509a: Turnus an Camilla

'O decus Italiae virgo, quas dicere grates
quasve referre parem? [...]'.

II. Dankbarkeit und Aufnahmeszenen in der *Aeneis*

Legende der Hauptmotive:

1. **Dankbarkeit und Undankbarkeit**
2. Aufnahme
3. Hinweise auf die Migration
4. Memoria
5. Erwiderung/Belohnung
6. Anerkennung der Vorzüge
7. Demütigung/Groll/Rachsucht (im Fall von Undankbarkeit)

Text 2: Verg. *Aen.* 1,597-610: Dankrede des Aeneas an Dido

O sola infandos Troiae miserata labores,
quae nos, reliquias Danaum, terraeque marisque
omnibus exhaustos iam casibus, omnium egenos,

urbe, domo socias, grates persolvere dignas 600
*non opis est nostrae, Dido, nec quicquid ubique est
gentis Dardaniae, magnum quae sparsa per orbem.
Di tibi, si qua pios respectant numina, si quid
usquam iustitiae est et mens sibi conscia recti,
praemia digna ferant.* Quae te tam laeta tulerunt 605
*saecula? Qui tanti talem genuere parentes?
In freta dum fluvii current, dum montibus umbrae
lustrabunt convexa, polus dum sidera pascet,
semper honos nomenque tuum laudesque manebunt,
quae me cumque vocant terrae.* 610

Text 2a: Serv. Aen. 1,600:

URBE DOMO SOCIAS hoc est et publico et privato dignaris hospitio.

Text 2b: Verg. Aen. 1,572-573: Didos Rede an Ilioneus

*Vultis et his mecum pariter considerare regnis?
Urbem quam statuo, vestra est [...].*

Text 2c: Cic. inv. 2,161: Definition von gratia

*Gratia, in qua amicitiarum et officiorum alterius memoria et remunerandi voluntas
continetur.*

Text 3: Verg. Aen. 4,534-547: Didos Monologe

*'En, quid ago? Rursusne procos irrisa priores
experiar, Nomadumque petam conubia supplex,* 535
*quos ego sim totiens iam dedignata maritos?
Iliacas igitur classis atque ultima Teucrum
iussa sequar? Quiane auxilio iuvat ante levatos
et bene apud memores veteris stat gratia facti?
Quis me autem, fac velle, sinet ratibusve superbis* 540
*invisam accipiet? Nescis heu, perdita, necdum
Laomedontae sentis periuria gentis?
Quid tum? Sola fuga nautas comitabor ovantis?
An Tyriis omnique manu stipata meorum* 545
*inferar et, quos Sidonia vix urbe revelli,
rursus agam pelago et ventis dare vela iubebo?
Quin morere ut merita es, ferroque averte dolorem.*

Text 4: Verg. Aen. 4,333b-336: Antwort des Aeneas auf Didos Rede

*Ego te, quae plurima fando
enumerare vales, numquam, regina, negabo
promeritam, nec me meminisse pigebit Elissae,* 335
dum memor ipse mei, dum spiritus hos regit artus.

Text 5: Verg. *Aen.* 4,211-218: Bitte des Iarbas an Jupiter

*Femina, quae nostris errans in finibus urbem
exiguam pretio posuit, cui litus arandum
cuique loci leges dedimus, conubia nostra
reppulit ac dominum Aenean in regna recepit.
Et nunc ille Paris cum semiviro comitatu
Maeonia mentum mitra crinemque madentem
subnexus, raptu potitur; nos munera templis
quippe tuis ferimus famamque fovemus inanem.*

} Undankbarkeit
215

Text 6: Verg. *Aen.* 7,228-238: Rede des Ilioneus an Latinus

*Diluvio ex illo tot vasta per aequora vecti
dis sedem exiguam patriis litusque rogamus
innocuum et cunctis undamque auramque patentem.
Non erimus regno indecores, nec vestra feretur
fama levis tantique abolescet gratia facti,
nec Troiam Ausonios gremio excepisse pigebit.
Fata per Aeneae iuro dextramque potentem,
sive fide seu quis bello est expertus et armis:
multi nos populi, multae (ne temne, quod ultro
praeferimus manibus vittas ac verba precantia)
et petiere sibi et voluere adiungere gentes.*

230
235

III. Literaturverzeichnis (Auswahl)

- R. G. Austin (ed.), *P. Vergili Maronis Aeneidos Liber quartus*, Edited with a Commentary by R. G. A., Oxford 1955.
R. G. Austin (ed.), *P. Vergili Maronis Aeneidos liber primus*, with a Commentary by R. G. A., Oxford 1971.
G. Binder, *P. Vergilius Maro. Aeneis. Ein Kommentar*, I-III, Trier 2019.
C. Buscaroli (ed.), *Virgilio. Il libro di Didone*, testo con traduzione a fronte seguito da ampio commento interpretativo ed estetico a cura di C. B., Milano – Genova – Roma – Napoli 1932.
S. Casali (ed.), *Virgilio. Eneide 2*, introduzione, traduzione e commento a cura di S. C., Pisa 2019² («Syllabus» 1).
V. D'Agostino, *Gratitudine e ingratitudine secondo gli scrittori antichi*, «Rivista di Studi Classici» 7 (1959), 51-64.
R. Degl'Innocenti Pierini – F. De Martino, *Hospes / hospitium*, in «EV» II, Roma 1985, 858-862.
Ch. Fantazzi, *Grates*, in «EV» II, Roma 1985, 791-792.
G. Fink (Hrsg.), *P. Vergilius Maro. Aeneis*, lateinisch-deutsch, herausgegeben und übersetzt von G. F., Düsseldorf – Zürich 2005 («Sammlung Tusculum»).G. Galli (Hrsg.), *Interpretazione e gratitudine. XIII colloquio sulla interpretazione, Macerata, 30-31 marzo 1992*, Macerata 1994 («Università degli studi di Macerata Facoltà di lettere e filosofia. Atti» 22).
M. Lentano, *La gratitudine e la memoria: una lettura del De beneficiis*, «BStudLat» 39.1 (2009), 1-28.
R. C. Monti, *The Dido Episode and the Aeneid. Roman Social and Political Values in the Epic*, Leiden 1981 («Mnemosyne. Supplements» 66).
C. Moussy, *Gratia et sa famille*, Paris 1966 («Publications de la Faculté des Lettres et Sciences Humaines de l'Université de Clermond-Ferrand» 2e s., fasc. 25).
E. Paratore (ed.), *Virgilio. Eneide, I (Libri I-II)*, a cura di E. P., traduzione di L. Canali, Milano 2012⁹.
E. Paratore (ed.), *Virgilio. Eneide, II (Libri III-IV)*, a cura di E. P., traduzione di L. Canali, Milano 2012⁹.
A. S. Pease (ed.), *Publi Vergili Maronis Aeneidos Liber Quartus*, Edited by A. S. P., Cambridge (Mass.) 1935.